

Politik Bilim

Elektronik sanayiimizde durum (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Geçen hafta, TESİD raporundan hareketle, TV üretiminin elektronik sanayiimiz açısından taşıdığı önemi ortaya koymuş; ama, kullandığı ana bileşenler ve teknolojileri açısından neredeyse tümüyle dışa bağımlı olduğu için, bu sanayi dalının, ihracattaki kâr payı ve ülke içinde yarattığı net katma değer düşük olduğuna değinerek; bu bağımlılığın azalma ihtimalinin şimdilik pek fazla olmadığına da işaret etmiştim.

Elektronik sanayiinde üretimin alt sektörler göre dağılımında, 2005'te ikinci sırayı, %15,3 pay oranı ve 1,25 milyar \$'lık üretimle, **telekomünikasyon cihazlarının** aldığı görülür. Bu alt sektör, elektronik sanayii içindeki ihracat dağılımında da, %17,2'lik pay oranı ve yaklaşık 0,8 milyar \$'lık ihracatıyla yine ikinci sıradadır. Ne var ki, telekomünikasyon cihazlarında, tüketim cihazlarının aksine, dış ticaret açığı verilmektedir. 2005'te, bu alt sektörde, 0,8 milyar \$'lık ihracata karşılık, 2,3 milyar \$'lık ithalât yapılmıştır. Tahmin etmişsinizdir; ithalâtın ağırlıklı kalemi **cep telefonudur**. Türkiye, 2005'te 1,3 milyar \$'lık cep telefonu ithâl etmiştir.

Profesyonel ve endüstriyel cihazlar (elektronik sanayii toplam üretimindeki payı %11,8), **askerî amaçlı elektronik cihazlar** (%5,6), **bilgisayar** (%5,6) ve **bileşenler** (%3,6) alt sektörlerinde de dış ticarete açık verilmiştir. En çok açık verense, diğer mal ve hizmet üretim sektörlerine yatırım malı mâhiyetinde girdi sağladığı için stratejik önemi de büyük olan, **profesyonel ve endüstriyel cihazlar** alt sektörüdür. Bu alt sektörde, 2005'te ithâlât 3,2 milyar \$ (elektronik sanayii toplam ithalâtının %29,2'si); ihracat 0,4 milyar \$ olmuştur. Bilgisayar alt sektöründe ise, ithalâtımız, 2005'te 2,3 milyar \$'dır (elektronik sanayii toplam ithalâtının %21,2'si); ihracatımız, yok denecek kadar azdır.

Her ülke **elektronik sanayiinde ihtiyacı olan her şeyi kendisi üretmeli**, diye bir kural elbette yok; ama, önemli olan nokta, dışarıdan satın alınan kalemler için yapılan harcamaları en azından dengeleyebilecek ölçüde, dışarıya mal da satılabilmesidir. Bu dengeyi, elektronik sanayii gibi, çağın teknolojisini temsil eden bir sanayi kolunda lehimize çevirmek yaşamsal önemdedir. Çünkü, bunun aksi, parasal bir açığın ötesinde, bütün diğer üretim ve hizmet sektörlerine de damgasını vurduğu için çağın teknolojisi olarak anılan bir teknolojiye açık verdiğimiz ve gerilerde kaldığımız anlamına gelir. Bu teknoloji açığının olumsuz etkisi bütün diğer sektörlerde de kendisini gösterir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, elektronik sanayiimizdeki dış ticaret açığının daha büyük olmaması, TV ihracıyla sağlanmaktadır; ama, tekrar edelim, TV sanayiimizin, ana girdiler ve teknoloji açısından bütünüyle dışarıya bağımlı olması nedeniyle, kapatabildiği açık marjinal değerdedir. Üstelik teknolojiye egemen olmayan ülkeler dış pazarlarını her an kaybedebilirler.

Türkiye, elektronik sanayii için mutlaka başka bir çıkış yolu bulmak zorundadır. Televizyon alıcılarında Avrupa pazarlarındaki konumumuzu koruyabilmek için ülke olarak ne yapmamız gerekir? 1980'li yıllardan itibaren, TELETAS ve NETAS'la, özellikle de bunların ARGE birimleriyle parlak bir çıkış yapan; ama, bu çıkışını sürdüremeyen telekomünikasyon cihazları sanayiimizin geleceği neye bağlıdır? Son derece yaşamsal; ama, o ölçüde de zayıf olduğumuz, profesyonel ve endüstriyel cihazlarda bundan böyle hiç mi şansımız yok? Silâh sistemleriyle birlikte ve bu sistemlerin içinde önemli ölçüde elektronik sistem ve cihaz alımında bulunan bu ülke, bu yöndeki ihtiyaçlarını çok daha büyük oranlarda yurt içinden

karşılama stratejisini seçerek elektronik sanayiine yeniden ivme kazandıramaz mı? Bu soruları daha da çoğaltabiliriz; ama, daha doğru soruları ancak sektörün kendisi sorabilir; yanıtlarını da konuya taraf olan üniversite ve kamu kesimlerinden unsurlarla paylaşarak; onların süzgecinden geçirerek, yine kendisi bulabilir.

CBT. 23 Haziran 2006